

۱۳۵۴۶۲۶

فارسی عمومی

دکتر هوشمند اسفندیارپور

www.ketab.ir

سرشناسه	: اسفندیارپور، هوشمند، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام‌پدیدآور	: فارسی عمومی / هوشمند اسفندیارپور.
وضعیت ویراست	: ویراست ؟
مشخصات نشر	: تهران: فردوس، فرهنگ‌روز ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۰-۶۰۵-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: چاپ دهم
یادداشت	: کتابنامه: ص. (۳۴۱) - ۳۴۴
موضوع	: ادبیات فارسی - مجموعه‌ها، Persian literature - Collections
موضوع	: شاعران ایرانی - سرگذشتنامه، Poets, Persian - Biography
موضوع	: نویسندگان ایرانی - سرگذشتنامه، Authors, Iranian - Biography
رده‌بندی کنگره	: PIR ۴۰۰۳
رده‌بندی دیویی	: ۸۴۰/۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۷۲۷۴۹
وضعیت رکورد	: فیپا

نشر فرهنگ روز

انتشارات فردوس

انقلاب، خیابان دانشگاه تقاطع نظری کوچه میرهادی پلاک ۳۲ طبقه اول. تلفن ۶۶۴۱۸۸۳۹-۶۶۴۶۹۳۳۸

فارسی عمومی

دکتر هوشمند اسفندیارپور

ناشر: انتشارات فردوس

ناظر فنی چاپ: زهرا یاسینیان

چاپ یازدهم (ویرایش جدید): تهران ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۲۰-۶۰۵-۵

همه حقوق محفوظ است.

www.ferdosbook.com

انتشارات فردوس

فارسی عمومی

۲۲۰/۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱۷
فصل اول: تحمیدیه و نعت.....	۱۹
تحمیدیه و نعت.....	۲۰
درس اول.....	۲۱
ستایش خدا.....	۲۱
درس دوم.....	۲۳
در نعت رسول اکرم(ص).....	۲۳
فصل دوم: ادبیات حماسی.....	۲۵
انواع ادبی.....	۲۶
ادبیات حماسی.....	۲۷
درس سوم.....	۳۰
رزم رستم و سهراب.....	۳۰
فصل سوم: ادبیات غنایی.....	۳۳
ادبیات غنایی.....	۳۴
درس چهارم.....	۳۷
هجر دوست.....	۳۷
درس پنجم.....	۳۸
زاری کردن مجنون در عشق لیلی.....	۳۸
درس ششم.....	۴۰
وداع یاران.....	۴۰
درس هفتم.....	۱۴
پریدیم پریدیم.....	۱۴
حکایت.....	۴۲

۴۳	درس هشتم
۴۳	بیا
۴۴	درس نهم
۴۴	مرغ وحشی
۴۵	درس دهم
۴۵	ترک غارتگر من
۴۶	درس یازدهم
۴۶	قلب مادر
۴۸	درس دوازدهم
۴۸	حدیث جوانی
۴۹	فصل چهارم: ادبیات تعلیمی
۵۰	ادبیات تعلیمی
۵۱	درس سیزدهم
۵۱	چرخ نیلوفری
۵۳	درس چهاردهم
۵۳	رباعیات
۵۴	درس پانزدهم
۵۴	داستان باستان
۵۶	درس شانزدهم
۵۶	زیرک و ابله
۵۷	درس هفدهم
۵۷	ناچار کاروان شما نیز بگذرد
۵۹	درس هجدهم
۵۹	تک بیت‌ها
۶۲	درس نوزدهم
۶۲	شوق
۶۳	درس بیستم

۶۳	موافق ثابت قدم
۶۴	درس بیست و یکم
۶۴	مست و هوشیار
۶۶	درس بیست و دوم
۶۶	در آیین و رسم شاعری
۶۸	درس بیست و سوم
۶۸	در شناختن نفس خویش
۷۰	درس بیست و چهارم
۷۰	در چگونگی شاعر و شعر او
۷۱	درس بیست و پنجم
۷۱	ادوات شعر و مقدمات شاعری
۷۳	درس بیست و ششم
۷۳	آداب سخن گفتن
۷۵	درس بیست و هفتم
۷۵	در آداب صحبت
۷۹	فصل پنجم: ادبیات نمایشی
۸۰	ادبیات نمایشی
۸۳	درس بیست و هشتم
۸۳	سلام بر خورشید
۸۵	فصل ششم: ادبیات توصیفی
۸۶	ادبیات توصیفی
۸۷	درس بیست و نهم
۸۷	گل
۸۷	سپاه زنگ
۸۸	درس سیام
۸۸	پرند نیلگون
۹۰	درس سی و یکم

۹۰	وصف شب
۲۹	درس سی و دوم
۲۹	ایوان مداین
۹۶	درس سی و سوم
۹۶	سپید رود
۹۹	فصل هفتم: ادبیات عرفانی
۱۰۰	ادبیات عرفانی
۱۰۵	درس سی و چهارم
۱۰۵	هفت وادی
۱۰۷	درس سی و پنجم
۱۰۷	نی نامه
۱۱۰	درس سی و ششم
۱۱۰	خوشا دردی که درمانش تو باشی
۱۱۱	درس سی و هفتم
۱۱۱	خراباتی
۱۱۲	درس سی و هشتم
۱۱۲	حدیث مستان
۱۱۳	درس سی و نهم
۱۱۳	دل می رود ز دستم
۱۱۵	درس چهلم
۱۱۵	روی تو
۱۱۷	درس چهل و یکم
۱۱۷	عکس رخ یار
۱۱۹	درس چهل و دوم
۱۱۹	همه از تو خوش بود ای صنم
۱۲۰	درس چهل و سوم
۱۲۰	مردان خدا

۱۲۱.....	درس چهل و چهارم.....
۱۲۱.....	فرق بین مقام و حال.....
۱۲۳.....	درس چهل و پنجم.....
۱۲۳.....	ملک و ملکوت.....
۱۲۵.....	فصل هشتم: سفرنامه، حسب حال، زندگی نامه.....
۱۲۶.....	درس چهل و ششم.....
۱۲۶.....	بصره.....
۱۲۹.....	درس چهل و هفتم.....
۱۲۹.....	زندان نای.....
۳۱۱.....	درس چهل و هشتم.....
۳۱۱.....	در چگونگی احوال مغول.....
۳۱۹.....	فصل نهم: ادبیات داستانی.....
۱۳۴.....	ادبیات داستانی.....
۱۳۷.....	درس چهل و نهم.....
۱۳۷.....	داستان بر دار کردن حسنک وزیر.....
۱۴۳.....	درس پنجاهم.....
۱۴۳.....	حکایت بهرام گور و وزیر او.....
۱۴۶.....	درس پنجاه و یکم.....
۱۴۶.....	قصه آفرینش آدم(ع) و بیرون راندن او از بهشت.....
۱۴۹.....	درس پنجاه و دوم.....
۱۴۹.....	حکایت ۱.....
۱۵۰.....	حکایت ۲.....
۱۵۱.....	درس پنجاه و سوم.....
۱۵۱.....	حکایت امیر مقامران.....
۱۵۱.....	حکایت شیخ و درویش.....
۱۵۲.....	درس پنجاه و چهارم.....
۱۵۲.....	خواستگاری گلناز.....

۱۵۶	درس پنجاه و پنجم
۱۵۶	داستان روباه و خروس
۱۵۸	درس پنجاه و ششم
۱۵۸	ابلیس و فرعون
۱۵۸	زکریای رازی و دیوانه
۱۵۹	تقسیم عادلانه
۱۶۰	درس پنجاه و هفتم
۱۶۰	شیطان و دلالتان
۱۶۰	درویش و پسر
۱۶۰	درویش و کدخدایان
۲۱	درس پنجاه و هشتم
۱۶۱	پادشاه و ندیم
۲۱	عرب و قاضی
۱۶۲	بیمار و طبیب
۱۶۲	دزد و انوری
۱۶۳	درس پنجاه و نهم
۱۶۳	حکایت خر ابله
۱۶۵	درس شصت
۱۶۵	گفت و گوی پدر با فرزند
۱۶۸	درس شصت و یکم
۱۶۸	سیاحت اردبیل
۱۷۱	درس شصت و دوم
۱۷۱	دمدمی
۱۷۳	درس شصت و سوم
۱۷۳	بوف کور
۱۷۶	درس شصت و چهارم
۱۷۶	اورزان

۱۷۹.....	درس شصت و پنجم.....
۱۷۹.....	یکه و تنها.....
۱۸۱.....	درس شصت و ششم.....
۱۸۱.....	فارسی شکر است.....
۱۸۵.....	درس شصت و هفتم.....
۱۸۵.....	عدل.....
۱۸۷.....	درس شصت و هشتم.....
۱۸۷.....	سووشون.....
۱۸۹.....	درس شصت و نهم.....
۱۸۹.....	بوی جوی مولیان.....
۱۹۵.....	فصل دهم: ادبیات عامه
۱۹۶.....	ادبیات عامه.....
۱۹۸.....	درس هفتادم.....
۱۹۸.....	دوبیتی‌ها.....
۱۹۹.....	درس هفتاد و یکم.....
۱۹۹.....	دوبیتی‌ها.....
۲۰۰.....	درس هفتاد و دوم.....
۲۰۰.....	آخ عجب سرماست امشب ای ننه.....
۲۰۳.....	فصل یازدهم: ادبیات معاصر
۲۰۴.....	ادبیات معاصر.....
۲۰۸.....	درس هفتاد و سوم.....
۲۰۸.....	آی آدم‌ها.....
۲۱۱.....	داروک.....
۲۱۲.....	درس هفتاد و چهارم.....
۲۱۲.....	هدیه.....
۲۱۳.....	پرنده مردنی است.....
۲۱۴.....	درس هفتاد و پنجم.....

۲۱۴.....	پرده پندار.....
۲۱۶.....	درس هفتاد و ششم.....
۲۱۶.....	افسانه عشق.....
۲۱۷.....	درس هفتاد و هفتم.....
۲۱۷.....	صدای پای آب.....
۲۲۰.....	آب.....
۲۲۲.....	درس هفتاد و هشتم.....
۲۲۲.....	کارون.....
۲۲۴.....	درس هفتاد و نهم.....
۲۲۴.....	مرگ قو.....
۲۲۵.....	درس هشتادم.....
۲۲۵.....	حالا چرا.....
۲۲۶.....	کودک و خزان.....
۲۲۷.....	درس هشتاد و یکم.....
۲۲۷.....	زمستان.....
۲۳۰.....	درس هشتاد و دوم.....
۲۳۰.....	آرش کمانگیر.....
۲۳۳.....	درس هشتاد و سوم.....
۲۳۳.....	در این بن بست.....
۲۳۵.....	درس هشتاد و چهارم.....
۲۳۵.....	خوش به حال غنچه‌های نیمه باز.....
۲۳۷.....	درس هشتاد و پنجم.....
۲۳۷.....	اسب سفید وحشی.....
۲۳۹.....	درس هشتاد و ششم.....
۲۳۹.....	در کوچه سار شب.....
۲۴۰.....	درس هشتاد و هفتم.....
۲۴۰.....	انگور.....

۲۴۲	درس هشتاد و هشتم
۲۴۲	به کجا می‌روی؟
۲۴۳	درس هشتاد و نهم
۲۴۳	سفر به خیر
۲۴۴	مرداب
۲۴۵	فصل دوازدهم: ادبیات جهان
۲۴۶	ادبیات جهان
۲۴۷	مکتب‌های ادبی
۲۴۷	کلاسیسم
۲۴۸	رمانتیسم
۲۴۹	رئالیسم
۲۵۱	ناتورالیسم
۲۵۲	سمبولیسم
۲۵۳	سوررئالیسم
۲۵۴	اگزیستانسیالیسم
۲۵۵	درس نودم
۲۵۵	حافظ
۲۵۶	درس نود و یکم
۲۵۶	تنها
۲۵۸	درس نود و دوم
۲۵۸	مرا به یاد آر (نظم)
۲۶۱	مرا به یاد آر (نثر)
۲۶۲	درس نود و سوم
۲۶۲	دریاچه
۲۶۵	درس نود و چهارم
۲۶۵	زبان
۲۶۵	آرزوی گل

۲۶۶	 معلم
۲۶۶	 سؤال
۲۶۶	 فرهنگ
۲۶۷	 فصل سیزدهم: سبک شناسی
۲۶۸	 سبک‌های آثار ادبی
۲۶۸	 سبک خراسانی
۲۷۱	 سبک عراقی
۲۷۱	 سبک هندی
۲۷۳	 سبک دوره بازگشت
۲۷۳	 سبک‌های نثر فارسی
۲۷۷	 فصل چهاردهم: دستور زبان فارسی
۲۷۸	 دستور زبان فارسی
۲۷۸	 شکل‌های زبان
۲۷۹	 شیوه‌های بیان زبان
۲۷۹	 فرق زبان علمی و ادبی
۲۸۰	 فرق زبان و گفتار
۲۸۰	 آواشناسی
۲۸۰	 واحدهای زبان
۲۸۱	 واج
۲۸۱	 فرایندهای واجی
۲۸۲	 انواع فرایندهای واجی
۲۸۲	 افزایش
۲۸۲	 کاهش (حذف، تخفیف، ترخیم)
۲۸۲	 ابدال (تبدیل)
۲۸۳	 ادغام
۲۸۳	 قلب
۲۸۳	 هجا (بخش)

۲۸۳		انواع هجا
۲۸۴		تکواژ
۲۸۴		انواع تکواژ
۲۸۵		انواع وندها از نظر کارکرد
۲۸۵		واژه
۲۸۵		فعل
۲۸۶		ویژگی‌های فعل
۲۸۶		صیغه فعل
۲۸۶		اجزای فعل
۲۸۶		انواع فعل از نظر زمان
۲۸۶		انواع فعل‌های ماضی
۲۸۸		انواع فعل‌های مضارع
۲۸۸		فعل مستقبل
۲۸۹		فعل امر و نهی
۲۸۹		انواع فعل از لحاظ گذر
۲۸۹		چگونگی ساخت فعل گذرا از ناگذر
۲۹۰		فعل معلوم و مجهول
۲۹۰		وجوه افعال
۲۹۱		فعل خاص و ربطی
۲۹۲		ساختمان فعل
۲۹۲		راه‌های تشخیص فعل مرکب
۲۹۳		اسم
۲۹۴		اسم عام و خاص
۲۹۴		اسم ذات و معنی
۲۹۴		اسم مفرد، جمع و اسم جمع
۲۹۵		انواع اسم از لحاظ ساخت
۲۹۶		اسم ابزار

۲۹۶	اسم مصغر.....
۲۹۶	اسم صوت.....
۲۹۶	اتباع.....
۲۹۶	گروه اسمی (هسته و وابسته).....
۲۹۷	انواع وابسته‌های گروه اسمی.....
۲۹۷	وابسته‌های پیشین.....
۲۹۷	شاخص.....
۲۹۸	وابسته‌های پسین.....
۲۹۸	وابسته وابسته.....
۲۹۸	ممیزها.....
۳۰۰	صفت.....
۳۰۱	صفت‌های پیشین.....
۳۰۱	صفت اشاره.....
۳۰۱	صفت پرسشی.....
۳۰۱	صفت تعجبی.....
۳۰۱	صفت مبهم.....
۳۰۱	برخی صفت‌های شمارشی.....
۳۰۱	صفت‌های پسین.....
۳۰۱	صفت‌های بیانی.....
۳۰۲	صفت مطلق.....
۳۰۲	صفت فاعلی.....
۳۰۲	صفت مفعولی.....
۳۰۳	صفت نسبی.....
۳۰۳	صفت لیاقت.....
۳۰۳	ضمیر.....
۳۰۳	انواع ضمیر.....
۳۰۴	ضمیر شخصی.....

۳۰۴	ضمیر مشترک
۳۰۴	ضمیر اشاره
۳۰۴	ضمیر پرسشی
۳۰۴	ضمیر تعجبی
۳۰۵	ضمیر مبهم
۳۰۵	قید
۳۰۵	اقسام قید از نظر ظاهر
۳۰۶	اقسام قید از نظر مفهوم
۳۰۸	شبه جمله
۳۰۸	اقسام شبه جمله
۳۰۹	حرف
۳۰۹	انواع حروف
۳۰۹	نقش نما
۳۱۰	جمله
۳۱۱	نقش‌های کلمات در جمله
۳۱۲	انواع اضافه
۳۱۵	فصل پانزدهم: آیین نگارش
۳۱۶	آیین نگارش
۳۱۶	ترکیب ارکان و اجزای جمله
۳۱۷	مطابقت نهاد و فعل
۳۱۸	کاربرد درست قوانین نگارش
۳۲۰	اوزان جمع مکسرهای عربی در فارسی
۳۲۲	کلمات هم آوا (متشابه)
۳۲۴	نشانه‌گذاری
۳۲۴	نقطه
۳۲۴	ویرگول (کاما یا بند)
۳۲۵	نقطه ویرگول (نقطه بند)

۳۲۵.....	دو نقطه
۳۲۶.....	سه نقطه (تعليق)
۳۲۶.....	علامت سؤال
۳۲۷.....	علامت تعجب
۳۲۷.....	گیومه
۳۲۷.....	خط فاصله
۳۲۸.....	پرانتز (کمانک)
۳۲۸.....	کروشه (قلاب)
۳۲۹.....	آکلاذ (دو ابرو)
۳۲۹.....	مميز
۳۲۹.....	پيکان
۳۲۹.....	تساوی
۳۳۰.....	ايضاً
۳۳۰.....	رونوشت
۳۳۰.....	خط موازی
۳۳۱.....	رسم الخط فارسی
۳۳۴.....	املا و شیوه درست نوشتن برخی کلمات فارسی
۳۴۱.....	کتابنامه

به نام خداوند جان و خرد

کزین برتر اندیشه بر نگذرد

مقدمه چاپ اول

ادب فارسی سرشار از متون زیبای نظم و نثر است که از ذهن خلاق شاعران و قلم جادویی نویسندگان تراوش کرده و همین امر ادبیات ایران را جزو ادبیات مطرح و ریشه‌دار جهان قرار داده است.

برنامه‌ریزان کتب دانشگاهی درس فارسی عمومی را برگزیده‌اند تا دانشجویان عزیز با فرهنگ و ادبیات کشور خود آشنا شوند و در درک متون و اسلوب نویسندگی پیشرفت نمایند.

این کتاب مطابق سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تألیف گردیده و سعی شده مطالب به صورت موضوعی که جدیدترین روش است فصل‌بندی و تدوین گردد.

در این اثر مباحثی از قبیل ادبیات حماسی، غنایی، تعلیمی، نمایشی، توصیفی، تاریخ ادبیات، دستور، آیین نگارش، نشانه‌گذاری، رسم‌الخط، نامه نگاری و گزارش‌نویسی مطرح گردیده و دروس از متونی انتخاب شده که از لحاظ شکل و معنی بسیار زیبا و دلنشین است تا دانش‌پژوهان با انگیزه و اشتیاق بیشتر به مطالعه آثار ادبی روی بیاورند و از متون دل‌انگیز ادب فارسی بهره‌مند گردند. این متون از کامل‌ترین نسخه و بهترین تصحیح هر اثر انتخاب شده و ترتیب متون در هر فصل با توجه به سال زندگی شاعران و نویسندگان صورت پذیرفته است.

از مزایای این کتاب کمک مؤثر و شایانی است که به دانشجویان و داوطلبان می‌کند تا به مقاطع بالاتر دانشگاهی راه یابند و در واقع این اثر علاوه بر موضوعات فوق، نکات مهم ادبی و کنکوری را نیز در بر دارد.

از استادان محترم دانشگاه که با تدریس این کتاب همواره در رشد و اعتلای فرهنگ و ادب فارسی تلاش می‌کنند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم و بهروزی و نیکبختی برای همگی آرزومندم.

تهران - آبان ماه ۱۳۸۳

مقدمه چاپ دهم

این کتاب برای اولین بار در آبان ماه سال ۱۳۸۳ شمسی تألیف و چندین بار تجدید چاپ شد و استادان گرامی مباحث آن را در دانشگاه‌های متعدد تدریس و دانشجویان و علاقه‌مندان ادبیات فارسی به خوبی از آن استقبال کردند که همین امر باعث گردید مدتی نایاب شود در این مدت مطالب کتاب مورد بازنگری قرار گرفت و جایی که لازم بود تنقیح و تصحیح و تعدادی از متون زیبا جایگزین مباحث قبل گردید.

هم اکنون این کتاب در سال ۱۳۹۹ شمسی به چاپ دهم رسیده و دوباره ویرایش نهایی صورت پذیرفته است. در این چاپ، نامه نگاری و گزارش نویسی از مباحث قبل حذف و مطالبی به بخش‌های انواع ادبی، ادبیات معاصر، ادبیات جهان، مکتب‌های ادبی، سبک‌شناسی، دستور زبان فارسی و آیین‌نگارش افزوده گردید. این کتاب علاوه بر استفاده دانشجویان دانشگاه‌ها منبعی جامع و کامل نیز در درس ادبیات فارسی برای داوطلبان کنکور و شرکت کنندگان آزمون ورودی استخدام ادارات و سازمان‌ها محسوب می‌گردد.

در ضمن مباحث نامه نگاری و گزارش نویسی در کتابی جداگانه با عنوان مکاتبات اداری چاپ و نشر می‌گردد.

در پایان از دست اندرکاران محترم انتشارات فردوس تهران سپاسگزاری می‌کنم و از دادار دادگر برای همگان، سلامتی و شادابی خواستارم.

هوشمند اسفندیارپور

خرداد ماه ۱۳۹۹